

A foglalkoztatottság növelése, a közterhek csökkentése lehet a kiút a válságból. Legalábbis ezt állítja a Pricewaterhouse-Coopers cégtársa, Erdős Gabriella, aki szerint az áfa tervezett emelése csak akkor lehet indokolt, ha az segítené a gazdaság élénkülését. A társadalombiztosítási járulék öt százalékpontos csökkentése pozitív üzenet a vállalkozások számára, de érdemi eredményt nem lehet tőle várni. Ahhoz tovább kellene mérsékelni a közterheket. A szakértő úgy látja, gazdasági válság idején az államnak sokat kellene beruháznia, hiszen ez növeli a foglalkoztatottságot.

Az átlagember még nem érzékeli, hogy baj van a gazdaságban

A gazdasági válságot nem lehet kivédeni

❖ Gyurcsány Ferenc miniszterelnök bejelentette a kormány válságkezelő csomagját. Ebben adóemelést, járulékcsoökkentést és a szociális rendszer átalakítását tervezi. Valóban megoldást jelenthet ez az egyre mélyülő válságra?

Önmagában egy adórendszeri változtatás nem képes válságot kezelni. A jelenlegi intézkedési tervezet egy gesztusértékű intézkedési csomag, aminél sokkal több kell majd a jövőben, ha Magyarország versenyképességét jelentősen akarjuk javítani. Az adócsomagot a gazdasági válság negatív hatásainak kivédése, a versenyképesség javítása, valamint a konvergencia-program betartása szempontjából érdemes vizsgálni. A program nem igazán hagy mozgásteret adócsökkentésre, csak átrendezésre.

Az adóátrendezés végső célja, hogy a vállalkozások túléljék a válságot. További pozitívum, hogy a tervezett adócsomag a jövedelemadók irányából a fogyasztást terhelő és a vagyonadók irányába mozdul el. Az élőmunka terheinek csökkentése némileg javít a versenyképészen, ennek ellene hathat viszont a társasági adó mértékének növelése és az adóalap szélesítése. A 3 százalékos áfa-növekedés nem kellemes, viszont érdemes onnan is nézni, hogy ez az ára az 5 százalékos munkáltatói TB-csökkenésnek, amely a munkahelyek megóvásának egyik eszköze. A módosítás valamennyire a fehéritést is szolgálja, hiszen jövedelmet könnyű eltitkolni, de a fogyasztást nem. A PwC által kidolgozott Mozgástér című munkaanyag – amely a munkahelymegtartás ösztönzését, a cégek likviditásának megőrzését, és a beruházási kedv élénkítését célozza – összhangban áll az adócsomagban megjelölt célkitűzésekkel és hasznos segítséget nyújthat a jogalkotói munkában.

❖ Mennyire javulhat a versenyképességünk?

A versenyképesség javulás adóteher-csökkentést jelent, itt pedig erről szó sincs. A GDP-arányos adóterhelés 5–8 százalékponttal magasabb, mint a környező országokban. Az adórendszert a válságtól függetlenül már évekként ezelőtt át kellett volna alakítani, ugyanez vonatkozik a terhek csökkentésére.

Aggódalomra ad okot, hogy a tervek szerint kiszélesítenék a társasági adóalapot, nem szimpatikus még a társasági adókedvezmények eltörlése sem. Ez nem áll összhangban azzal a céllal, hogy a gazdasági válságban minél több vállalkozás maradjon talpon és minél több munkahelyet lehessen megőrizni. Ráadásul a korábbi kormányprogramokban szó volt arról, hogy ösztönözni kell a kutatás-fejlesztést. Ha most megszüntetjük a K+F adókedvezményét, akkor ez is elmarad. Erre a korrekcióra nem tudom miért volt szükség. Az adótáblára már régóta ráfért egy valorizáció, a tervek szerint 3 millió lesz a sávhatár, a 19-es és a 38-es sávok meghatározása bizonyos értelemben egyszerűsít, értékelendő továbbá az is, hogy az átlagjövedelem nem esik bele a legmagasabb adósávba.

❖ Ma a pénzügyi válság miatti elbocsátások hatására több mint 200 milliárd forintos lyuk keletkezik a költségvetésben. Hogyan lehet ezt pótolni?

A legjobb megoldás az elbocsátások csökkentése. Ha a 3 százalékos áfa-emelés árán mérséklük a társadalombiztosítási járulékokat, vagyis csökkennek az élőmunka terhei, ez önmagában jelenheti azt, hogy nem kell annyi embert elküldeni. A létszámleépítésekkel ugyanis költségeiket akarják lefaragni a cégek. A kiadások mérséklésére és munkahelyek megtartására az említett munka-

anyagban több lehetőséget is javasolt a PwC a kormánynak: így megoldás lehet, ha például háromról egy műszakra vagy rész-munkaidőre térnek át a cégek, de rosszabb esetben közös meg-egyezőssel akár egy ideig fizetéscsökkentés is kiút lehet. Elképzel-hető, hogy a Start kártya mintájára a létszámleépítés helyett rész-munkaidős foglalkoztatást választó munkaadó alacsonyabb TB-járulékot fizethetne. Ez okozhat némi járulékkiesést, viszont nem terhelné meg a szociális rendszert az újabb munkanélküli segít-lyek kifizetésével.

❖ **Alacsony infláció mellett az áfa-emelésnek lesz érezhető hatása?**

Az áfa-emelés jelenthet egy egyszeri áremelkedést, de ennek ha-tása nemigen lehet több, mint 1–1,2 százalék. Ugyanakkor a gaz-dasági válság az infláció ellen hat, egyáltalán nem biztos, hogy szűkülő kereslet mellett a kereskedők az adónövekedés teljes ha-tását a fogyasztókra hárítják.

❖ **Meglepő módon a politikai erők is támogatják a TB-járulékok mérséklését.**

A járulék még egy 5 százalékpontos csökkentése után is elég ma-gas marad ahhoz, hogy lehessen mérsékelni. Magyarország adó-terhelését vizsgálva a TB-kötelezettségekkel együtt Németor-szággal egy szinten állunk, ahol az adóterhelés közismerten ma-gas. A társadalombiztosítás nélkül viszont Magyarország a közép-mezőnyben van az egy főre eső adóterhekét vizsgálva. Ez is azt jelzi, hogy a járulékok lefaragásával lehetne tovább növelni az ország versenyképességét, benne a vállalatok versenyképességét. Ugyanakkor torzítja a helyzetet, hogy nem minden főre esik ez az adóterhelés. Szükség lenne az adóellenőrzések hatékonyságának további fokozására, az adózási morál javítására.

❖ **Tervezik az ingatlanadó bevezetését is...**

Szeptikus vagyok. Egy új adó bevezetése minimum 2–3 évbe is beletelik. Az áfa-emelés, vagy a TB-járulék csökkentése akár 2 hét alatt kivitelezhető: amint elfogadták a törvénymódosítási javaslatot, már csak néhány számot kell kijavítani a jogszabály szövegében. Ezzel szemben egy új adónem elkapkodott bevezeté-se több kárt okozhat, mint amennyi előnye lenne. Magyarország a nem értékalapú ingatlanadójaival egyébként a kivételek közé tartozik. Európa-szerte és az USA-ban is értékalapú ingatlanadókat szednek, ahol e bevételek zömmel az önkormányzatokhoz ke-rülnek, iparüzési adó viszont nincs. Az értékalapú ingatlanadó bevezetésével egyidejűleg tehát el kell gondolkodni az iparüzési adó sorsán. Mint ahogy azon is, hogy a vállalkozások tulajdoná-ra is kiterjesszék-e azt.

❖ **A járulékterhek csökkentése mennyiben járulhat hozzá a gazda-ság kifehéritéséhez?**

Biztos, hogy lenne gazdaságkifehéritő hatása. Feltételezem, nem mindenki azért foglalkoztat feketén, mert adót akar csalni, ha-nem azért, mert a vállalkozás bevételei már nem fedezik közter-heket. A gazdaság élénkítéséhez és a foglalkoztatás kifehéritésé-hez elfogadható adómértékre van szükség. Ami mellett még egy

kisvállalkozás is hatékonyan tud működni. Ugyanakkor az eddi-ginél szigorúbb ellenőrzés is elengedhetetlen.

❖ **Az autóipar segítségével felvetődött, hogy megszüntetnék a re-gisztrációs adót...**

Fogalmam sincs, hogy mennyire élnékülne ettől az autóeladás, az viszont kétségtelen, hogy nagyon magas a magyar regisztrációs adó. Abban sem vagyok biztos, hogy mennyire segítené ez az autógyárakat, hiszen globális cégekről van szó.

❖ **Hol lehetne a kiadásokat csökkentetni?**

Jellemzően néhány nagyberuházás, néhány kifizetés elhalasztásá-val lehet apasztani a kiadásokat. Emellett az állami intézmények költséges működése is felülvizsgálatra szorulna. A tartós ered-ményhez olyan feladatorientált szerkezetátalakításra van szükség, ami hatékonyabbá teszi az állam működését. E nélkül ugyanis csak az ellátás színvonala lesz alacsonyabb. Például az adóhatóság hatékonyságának javulásában az egyik legfontosabb mozzanat az volt, amikor az Illetékhivatallal, a Vám- és Pénzügyőrséggel, a Társadalombiztosítási Igazgatósággal összehangolták az adatbázi-sokat. Attól kezdve kevésbé lehet csalni a TB-vel, az illetékkel, és a hibalehetőség is minimálisra csökkent.

❖ **A beruházások felfüggesztésekor mi jöhet szóba?**

A klasszikus közgazdasági szemlélet szerint gazdasági válság ide-jén az államnak sokat kell beruháznia, hiszen az már önmagában is munkahelyet és kereslet teremt. Vagyis jó, ha folytatódnak az állami beruházások, sőt újak is beindulnak. Tőkevonzás szem-pontjából az infrastrukturális beruházások a leghatékonyabbak. Ha ugyanis az autópálya elér egy határmenti települést, akkor nagyobb az esély arra, hogy iparvállalatok települnek oda, ami önmagában fellendülést hozhat abban a régióban. Az állam a nagy adóreformok mellett kisebb lépéseket tehet annak érdeké-ben is, hogy a vállalkozások beruházási kedve megmaradjon. Ösz-

tönzö lehet egy társaság számára, ha akkor sem kell több adót fizetnie, ha növekszik a létszáma vagy az árbevétele.

❖ **A tartós valutagyengülésnek kik a nyertesei és a vesztesei?**

Ha a forint árfolyama gyengül, az rossz az importőröknek, de jó az exportőröknek. Amíg nem extrém a helyzet, addig a hazai fizetőeszköz gyengülése önmagában nem okoz hatalmas problémákat. A gond az, hogy nagyon változékonnyá vált a forint, azaz hirtelen mozog föl-le, és ilyenkor mindig felmerül a gyanú, hogy mindez nem normális piaci mozgás, hanem spekuláció eredménye. Az pedig mindenkit aggodalommal tölt el, hogy ennyire könnyű spekulálni a forint ellen.

❖ **Azt mondták, hetek kérdése, és a devizahitelek kétharmada bedől. Egy százalékpontos forintgyengülés hozzávetőleg ezer forintos törlesztőrészlet-növekedést jelent. Az állam megsegíti azokat, akik önhibájukon kívül elvesztették állásukat, és emiatt nem tudják fizetni törlesztőrészleteiket. Etikus lépés ez azokkal szemben, akik meggondoltan vették fel és törlesztik hiteleiket?**

Az már nem etikai, hanem szociális kérdés, hogyha a lakáshitelek kétharmada bedől. Az egész társadalomra nézve nagyobb veszélyekkel jár, ha ezek az emberek esetleg utcára kerülnek. Ezért a válaszok sem a körül forognak, hogy szép dolog vagy sem, hanem hogy szükség van rá. Az ingatlanpiac jelenleg zsugorodik, az ingatlanárak pedig lefelé mennek. Ebből a szempontból minden hitelezőnek azt kell mérlegelnie, mikor lesz kisebb a vesztesége.

❖ **A pénzügyi válság nem közép-kelet-európai probléma. Kikerülhettük volna a kedvezőtlen hatásokat?**

A gazdasági válságot nem védheti ki egyetlen ország sem. A folyamat hitelválsággént kezdődött, Amerikából terjedt át Európába és innen gyűrűzött át a gazdaság többi területére. Az amúgy is tőkehiányos hazai vállalkozások egyszer csak arra ébredtek, hogy nincs hitel a piacon. Ráadásul két korábbi pozitívum most ellenünk fordult. A hazai bankrendszer stabilitását épp az adta, hogy az OTP-én kívül valamennyi pénzintézet tőkeeros külföldi bank leányvállalataként működik. Ez viszont azt is jelenti, hogy ha a pénzintézet nemcsak arra reagál, hogy itt mi történik, hanem arra, mi történik a központban.

A másik tényező, hogy a beáramló külföldi tőke szempontjából Magyarország a régió legsikeresebb országa volt, ám ezzel egyidejűleg nagy integrált rendszerek beszállítójává vált. Békeidőben ez biztos megrendelést, fejlődési lehetőséget ad. A központ megingása viszont azonnal végigfut az egész rendszeren, és eljut a beszállítókhoz is. Ezért mutatkoztak meg nálunk is viszonylag hirtelen a világgazdasági válság hatásai. Nem hiszem, hogy ezzel bárki bármit tudott volna kezdeni, hiszen objektív folyamatokról van szó. Ilyen értelemben Magyarország gyorsan és rugalmasan reagált. Az IMF által nyújtott hitel lehetősége pedig nagy lépés volt.

❖ **Az említett két hatás közül melyiken lehetünk túl előbb?**

Ahogy világszerte, úgy Magyarországon is a hitelpiacok normalizálásával kezdődik el a kilábalás. A hitelpiac ugyanis nemcsak

a reálfolyamatokra, hanem a várakozásokra is hatással van. A bizalom helyreállása és a hitelezés megindulása lehetővé teszi a beruházások újbóli beindulását, a forgóeszközhitel megléte pedig önmagában segíti a gazdaság helyreállítását.

❖ **A miniszterelnök legújabb prognózisa szerint a gazdasági hanyatlás mértéke elérheti akár a 3 százalékot is.**

A gazdaság teljesítményének a csökkenése nemcsak Magyarországtól függ, az ország ki van téve a külföldi hatásoknak és annak, hogy a világban miként alakulnak a folyamatok. Ma nincs olyan ember, aki garanciát merne vállalni, hogy pontosan mennyivel esik majd vissza a gazdaság teljesítménye.

❖ **Hogy éli meg az átlagember a gazdasági válságot?**

Nekem úgy tűnik, hogy a magyar átlagember nem nagyon veszi még észre, hogy valami nincs rendben. Ezt támasztja alá az év végi kereskedelmi forgalom kiugróan magas értéke. Míg Angliában a kereskedők panaszkodtak a forgalom visszaesés miatt, addig itt csúcspontot döntöttek az eladások.

Akkor érinti meg a válság szele az embereket, amikor sokan utcára kerülnek, illetve akkor, amikor ők maguk sem tudnak hitelhez jutni. A vizsgálatok és a tapasztalat azt mutatják, hogy a magyarok nehéz gazdasági helyzetben is először a megtakarításaikat apasztják le, csak azután adnak le fogyasztási színvonalukból.

❖ **Mi lehetne a stratégia?**

Ugyanaz, mint a vállalkozásoknál. Meg kell fontolni a költés szükségességét. Ha a vállalkozás tőkeereje lehetővé teszi, akkor célszerű középtávról tekinteni, hiszen a válságnak egyszer vége lesz. Ha ki lehet használni a válságot a termelés, szolgáltatás racionalizálására, a piaci részesedés növelésére, akkor ez olyan befektetés, ami bőségesen megtérül majd a fellendülés idején.

Sebők Andrea